

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. Тернопіль, 2017. № 1. С. 80-85.

5. Мандель Б. Р. Андрагогика: история и современность, теория и практика: учебное пособие для обучающихся в магистратуре. Москва; Берлин: Директ-Медиа, 2017. 412 с.

6. Огієнко О. І. Підготовка викладача вищої школи в умовах магистратури: андрагогічний підхід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 6 (50). С. 336-341.

7. Семенова О. Андрагогічна компетентність як необхідний складник професіоналізму науково-педагогічного персоналу закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 33. Т. 2. С. 307-312.

ОБРАЗ ПСИХОЛОГА-ПРОФЕСІОНАЛА У СУЧАСНОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

Дерев'янюк С. П.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології
Національний університет*

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Дрань Б. М.

*студентка IV курсу спеціальності «Психологія»
Національний університет*

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

У сучасному техногенному світі особливої цінності для самозбереження, самовідновлення особистості набувають мистецтво у цілому та кіномистецтво зокрема. Проблема образу психолога у сучасному кінематографі тісно пов'язана з потребою будь-якої людини мати «ідеального» наставника щодо вирішення повсякденних життєвих проблем і, поряд із тим, ця проблема межує з хибним сприйманням суспільством психолога-практика в реальному житті. Вважаємо, що конкретизація образу психолога, який презентується сучасними кінематографістами, буде: по-перше, сприяти уточненню уявлень пересічної людини про психолога-професіонала; по-друге, забезпечувати більш сприятливі умови для формування професійної

ідентичності осіб, які вивчають психологію і прагнуть самі стати практичним психологом.

У сучасній літературі наявні дослідження стосовно проблематики формування образу психолога-практика у сучасному кіно [1; 2], поряд із тим подібні досліди майже відсутні у вітчизняних україномовних джерелах.

Мета даної роботи – дослідити образ психолога-професіонала, презентований у вітчизняному художньому кінематографі на початку століття (2000 – 2014 рр.) та в останні роки (2015 – 2020 рр.).

Для емпіричного дослідження нами були підібрані кінофільми вітчизняного виробництва, в яких представлений образ практикуючого психолога. У проведеному дослідженні нами були використані: (1) метод контент-аналізу, спрямований на вивчення кінематографічної продукції, в якій представлений кінематографічний образ психолога; (2) елементи компаративного аналізу з метою порівняння образів психолога у різноманітних кінострічках.

Загальна процедура емпіричного дослідження включала такі складові: (1) підбір (методом випадкового вибору) кінофільмів, в яких максимально яскраво представлений кінематографічний образ психолога; (2) контент-аналіз кінофільмів за параметрами вивчення первинної інформації (жанр фільму, рольова позиція психолога, демографічні характеристики психолога, особливості зовнішності психолога, імідж психолога, напрямок / сфера діяльності психолога); (3) контент-аналіз кінофільмів за параметрами вивчення професійно-важливих якостей кінематографічних персонажів-психологів (спостережливість, толерантність, креативність, комунікативні здібності, емпатія, впевненість); (4) порівняльний аналіз образів психологів у кінострічках раннього періоду (до 2014 року) і сучасних кінострічках (з 2015 по 2020 рр.).

Перелік кінострічок, який був підданий контент-аналізу: «Вирішення проблем» (2005), «Зрозуміти, вибачити» (2006), «Служба довіри» (2007), «Голоси» (2010), «Шлях до себе» (2010), «Неадекватні люди» (2010), «Група щастя» (2011), «Без свідків» (2012), «Метод Фрейда» (2013), «Одиночка» (2016), «Чиста психологія» (2019), «Нове життя» (2020), «Смерть за сценарієм» (2020), «Псих» (2020), «Неадекватні люди – 2» (2020).

Контент-аналіз зазначених кінофільмів показав, що рольова позиція психолога в сюжеті фільму – переважно «детектив» (у 23 % випадків) або «науковий діяч», який займається дослідницькою діяльністю (15 % всіх кінокартин).

За віковими характеристиками – у кінематографічних персонажів-психологів переважає середній вік (40-45 років у 61 % всіх кінокартин).

За статевою ознакою – переважає жіноча стать (54 %), тобто у ролі практикуючого психолога показано більше жінок, ніж чоловіків (46 %).

Аналіз професійно-важливих якостей головних персонажів-психологів надав можливість зрозуміти, що у кінофільмах переважно демонструється образ впевненого, спостережливого, з гарно розвиненими комунікативними здібностями психолога, який може виражати співчуття до своїх клієнтів та креативно підходити до вирішення їх проблем, але для цього психологу доводиться нехтувати деякими правилами толерантності, щоб захистити себе від нахабних клієнтів, які дозволяють собі некоректну поведінку по відношенню до психолога.

У ситуаціях професійної взаємодії у головних героїв присутні як негативні, так і позитивні риси. За аналізом особливостей професійної взаємодії «психолог – клієнт» можна відзначити, що головні герої більш пізніх фільмів (2015 – 2020 рр.), – як емоційно підтримують клієнтів, так і занадто втручаються в їх особисте життя з недостатньо доречними порадами; головні герої більш ранніх кінострічок (2000 – 2014 рр.) дозволяють собі приймати рішення замість своїх клієнтів, не дуже розбираються у своїх взаєминах с близькими людьми та можуть нехтувати етичними нормами у ході своєї дослідницької діяльності, але незважаючи на це все вони намагаються надати своїм клієнтам можливість переоцінити життєві цінності та самостійно знайти вихід зі складної життєвої ситуації.

Отже, контент-аналіз змісту вітчизняних фільмів, в яких представлений образ психолога-практика, дозволив нам уточнити деякі загальні характеристики психолога-професіонала, які презентуються засобом кінематографічного мистецтва: це особа середнього віку (40-45 років), переважно жінка, з достатнім життєвим досвідом вирішення власних проблем. При цьому «психолог» володіє високим рівнем спостережливості, він впевнений у своїх висновках та діях, має достатній рівень комунікаційних здібностей для взаємодії з клієнтами, може їм співчувати та креативно підходити до вирішення проблем своїх клієнтів.

Якщо порівнювати кінематографічні образи психологів, представлених в кінофільмах на початку століття і в останні роки, можна констатувати наступні відмінності: у «ранніх» кінофільмах (до 2015 р.) образ психолога представлений дуже скуто (кінофільми «Неадекватні люди», «Служба довіри», «Зрозуміти, вибачити»), з наявністю надприродних здібностей – передбачати майбутнє (кінофільм «Шлях до себе»), екстрасенсорною чутливістю (кінофільм «Голоси»). Кінофільми останніх років презентують більш реалістичний образ психолога-практика, акцентуючи на здатності психологів до емпатії, їх розвинутих комунікативних здібностях, та на природній спостережливості (кінофільми «Чиста психологія», «Нове життя»).

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у порівнянні сприймання кінематографічного образу психолога-практика різними віковими і професійними групами з метою визначення векторів формування більш адекватного образу психолога-професіонала у студентів-майбутніх психологів.

Література:

1. Белобрыкина О. А. Роль искусства в формировании образа профессионала (на примере профессии «психолог»). *Вестник Нижегородского университета*. Серия: Социальные науки. 2014. № 4 (36). С. 202 – 210.

2. Дремова К. Е. Образ психолога в современном зарубежном кинематографе. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2016. Т. 11. С. 481 – 485.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: НАУКОВИЙ ДИСКУРС ЩОДО ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ

Запольська Ю. А.

*аспірант кафедри освіти дорослих,
викладач кафедри іноземних мов природничих факультетів
Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова*

Слабко В. М.

*доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри освіти дорослих
Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

У сучасних умовах вища освіта продовжує зазнавати істотних змін, що стосуються, передусім, підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Нині загальновизнаним вважається твердження про те, що конкурентоздатні фахівці будь-якого професійного спрямування повинні володіти хорошими знаннями іноземної мови. Найчастіше мова йде про англійську мову як про міжнародну робочу мову всіх конференцій, симпозіумів, семінарів, проєктів, змагань, бізнесу тощо.